

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

Микитин Ганна Володимирівна

УДК 657

**ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ: МЕТОДИКА
ТА ОРГАНІЗАЦІЯ (НА ПРИКЛАДІ ТЗОВ «УКРПОЛЬ-2005»**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

АВТОРЕФЕРАТ

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»

Тернопіль – 2019

Дипломною роботою за ОКР «Магістр» є рукопис.

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку та аудиту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Хомин Петро Якимович
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя;

Завідувач кафедри
бухгалтерського обліку і аудиту

О.С. Білоус

Захист відбудеться “24” грудня 2019 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні екзаменаційної комісії за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» Тернопільського національного технічного університету за адресою: 46000, м. Тернопіль, вул. Танцорова 2, ауд. 24.

З дипломною роботою за ОКР «Магістр» можна ознайомитись на кафедрі бухгалтерського обліку і аудиту Тернопільського національного технічного університету за адресою: 46000, м. Тернопіль, вул. Танцорова 2.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Зміни у формуванні ринкового середовища у всіх сферах економічної діяльності передусім охоплюють відносини власності, виражені в системі бухгалтерського обліку категорією “власний капітал”, структура і динаміка якого характеризують фінансовий стан підприємства та залежать від його організаційно-правової форми й виду економічної діяльності. За даними фінансової звітності вітчизняних підприємств, частка власного капіталу в структурі пасивів склала від 36,8 до 60 %¹. Інформацію про процес формування власності, обсяг прав власників та стан використання власного капіталу як основи господарської діяльності підприємств надає бухгалтерський облік, а його методика постійно розвивається для вибору оптимального відображення відповідних об’єктів з метою ефективного управління.

Жорсткі конкурентні умови в сфері господарювання, відмінності у відносинах власності в різних організаційно-правових формах підприємств вимагають підвищення рівня фінансування активів за рахунок власного капіталу, що пов’язано з необхідністю трансформації системи інформаційного забезпечення управління власним капіталом на рівні підприємств різних організаційно-правових форм та прийняття макроекономічних рішень. Бухгалтерський облік як підсистема управління підприємства забезпечує формування інформаційної сукупності даних про власний капітал.

Проблемні питання бухгалтерського обліку формування і змін власного капіталу досліджували провідні вітчизняні та зарубіжні вчені: М.Д. Алексеєнко, Ф. Беста, А.В. Бугайов, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Ж.Б. Дюмарше, Г.Г. Кірейцев, М.Д. Корінько, С.Л. Коротаєв, М.Ю. Медведєв, В.Б. Мосаковський, М.М. Мосійчук, В.Ф. Палій, В.М. Пархоменко, Л.В. Пешковська, О.І. Пилипенко, С.В. Пітель, Ф.Є. Поклонський, В.С. Приходько, Н.Д. Прокопенко, М.С. Пушкар, Ж. Ришар, Т.А. Снеткова, Я.В. Соколов, В.В. Сопко, К.С. Сурніна, Н.М. Ткаченко.

Визнаючи вагомий внесок вчених у розв’язання комплексу теоретичних і методичних питань бухгалтерського обліку власного капіталу, встановлено, що використання зарубіжного досвіду без врахування специфіки організаційно-правових форм вітчизняних підприємств зумовлює невідповідність теоретичного забезпечення організації й ведення обліку та економічного аналізу формування і змін власного капіталу практичному досвіду суб’єктів господарювання з метою підвищення ефективності управління, ускладнює організацію і ведення бухгалтерського обліку власного капіталу, що в комплексі знижує ефективність управлінських рішень. Науково-теоретична та практична значимість зазначених проблемних питань зумовила актуальність теми дослідження, постановку мети і завдань.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є науково-теоретичне обґрунтування та розробка рекомендацій з удосконалення бухгалтерського

¹ За даними фінансової звітності підприємств, розміщеної на сайтах www.smida.gov.ua, www.stockmarket.gov.ua.

обліку операцій з власним капіталом підприємства.

Для досягнення зазначеної мети визначені наступні завдання:

- визначити місце і значення обліково-аналітичного забезпечення формування і змін власного капіталу;
- уточнити складові власного капіталу, що відповідають завданням бухгалтерського обліку;
- проаналізувати можливості організації бухгалтерського обліку щодо інформаційного забезпечення управління власним капіталом;
- розкрити методичні підходи до бухгалтерського обліку операцій з власним капіталом з метою формування комплексу інформаційних моделей його облікового відображення на підприємствах різних організаційно-правових форм;
- проаналізувати можливості удосконалення ведення бухгалтерського обліку власного капіталу на підприємствах різних організаційно-правових форм;
- виявити напрями удосконалення інформаційного забезпечення управління формуванням і змінами власного капіталу підприємства.

Об'єктом дослідження є облікове відображення формування і змін власного капіталу для забезпечення управління ним на Зборівському РКП «Проектбудсервіс».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних питань організації й методики бухгалтерського обліку власного капіталу на підприємствах.

Методи дослідження. Для розкриття сутності та змісту категорії “власний капітал”, його складових застосовувалися методи теоретичного узагальнення – аналіз і синтез, індукція і дедукція, системний підхід, порівняння, аналогія, абстрагування. Для вивчення теорії та діючої практики облікового відображення власного капіталу підприємств використовувалися методи спостереження, теоретичного узагальнення і порівняння. Методику обліку власного капіталу обґрунтовано за допомогою абстрактно-логічного аналізу, групування.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що положення та пропозиції викладені у роботі можуть бути використані у сфері бухгалтерського обліку та економічного аналізу – для удосконалення нормативного регулювання ведення бухгалтерського обліку та формування показників фінансової звітності щодо власного капіталу з метою достовірного та оперативного відображення операцій зі змін власного капіталу досліджуваного підприємства.

Структура та обсяг дипломної роботи. Робота складається зі вступу, шести розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету і задачі дослідження, об'єкт і предмет дослідження, практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі “Теоретичні основи обліку, аналізу та аудиту власного капіталу підприємства” зосереджено основну увагу на сутності та структурі власного капіталу підприємства. Визначено джерела формування власного капіталу підприємства та особливості відображення власного капіталу в системі бухгалтерського обліку.

У другому розділі – “Організація обліку власного капіталу” визначено принципи документування операцій обліку власного капіталу. Досліджено принципи відображення власного капіталу в системі обліку та у звітності.

У третьому розділі – “Інформаційне забезпечення і методика аналізу та аудиту власного капіталу підприємства” досліджено завдання, інформаційне забезпечення та основні напрямки аналізу власного капіталу. Розкрито принципи організації аудиту власного капіталу.

У четвертому розділі – “Оцінка складу, динаміки, структури та ефективності використання власного капіталу ТзОВ «Укрполь-2005» здійснено загальну оцінку динаміки та структури власного капіталу. Проаналізовано ефективність використання власного капіталу підприємства.

У п'ятому розділі – “Аналіз системи показників, що характеризують фінансовий стан підприємства» оцінено збитковість підприємства та резерви зниження збитку і забезпечення рентабельності реалізації.

У шостому розділі – “Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях” оцінено стан охорони праці на підприємстві, а також проаналізовано заходи щодо підвищення стійкості роботи суб'єкта господарювання в умовах застосування зброї масового ураження.

ВИСНОВКИ

У результаті написання дипломної роботи розглянуто та узагальнено організаційно-методологічні аспекти обліку, аналізу і аудиту власного капіталу підприємства, що призвело до отримання наступних результатів:

Відображення власного капіталу в системі бухгалтерського обліку полягає у специфіці даного процесу на практиці. Адже від моменту реєстрації підприємства до моменту його ліквідації чи припинення діяльності здійснюється відображення капіталу в системі бухгалтерського обліку. При цьому до системи обліку ставляться специфічні вимоги, які полягають у побудові ефективної системи реєстрації інформації в підсистемах первинного, поточного та підсумкового обліку.

У процесі дослідження теоретичних та практичних аспектів обліку резервного капіталу ми дійшли висновку, що для ефективної організації процесу відображення інформації на зазначеному рахунку необхідно відкрити такі субрахунки:

431 "Резерв визначений законодавством";

432 "Резерв подальшого розвитку";

433 "Резерв, пов'язаний з переоцінкою".

В цілому за досліджуваний період величина власного капіталу підприємства у 2018 році знизилась на 463 тис. грн., або на 19,4 %. Таке зниження насамперед було зумовлене збільшенням збитків на 463 тис. грн. або 23,8%, що призвело до змін у його структурі.

Частка зареєстрованого капіталу ТзОВ «УКРПОЛЬ-2005» на кінець 2017 та 2018 року становила 0,8% та 1%. Разом з тим відбулося збільшення частки додаткового капіталу, який незважаючи на це, продовжує залишатися першим (за питомою вагою) елементом власного капіталу. На його частку на початок періоду припадало 180,6% власного капіталу, на кінець періоду — 224,2 %. На 43,9% збільшилася частка непокритого збитку, яка на кінець періоду становила -125,5 %.

У цілому за досліджуваний період величина власного капіталу ТзОВ «УКРПОЛЬ-2005» у 2017 році знизилась на 1232 тис. грн., або на 34,1 %. Таке зниження насамперед було зумовлене збільшенням збитків на 1232 тис. грн. або 172,8%, що призвело до змін у його структурі.

Частка зареєстрованого капіталу ТзОВ «УКРПОЛЬ-2005» на кінець 2017 та 2018 року становила 0,6% та 0,8%. Разом з тим відбулося збільшення частки додаткового капіталу, який незважаючи на це, продовжує залишатися першим (за питомою вагою) елементом власного капіталу. На його частку на початок періоду припадало 119% власного капіталу, на кінець періоду — 180,6 %. На 61,9% збільшилася частка непокритого збитку, яка на кінець періоду становила -81,6 %.

Збитковість власного капіталу у 2018 році знизилась в основному за рахунок негативної фінансової структури та зниження збитковості продаж. Збитковість власного капіталу у 2017 році знизилась в основному за рахунок негативної фінансової структури та зниження оборотності капіталу. Позитивно вплинули на показник, що досліджується, зменшення збитковості продаж.

Досягти зниження збитковості власного капіталу можна за рахунок змін у структурі майна. Для цього слід знизити величину необоротних активів, що дасть змогу збільшити величину поточних активів, а отже, короткострокових пасивів.

Аналіз показників збитковості підприємства дозволило зробити висновки, що показники збитковості у 2017 році нижчі у порівнянні з попереднім періодом. Так, збитковість продаж зменшилась на 1683,5%, збитковість витрат — на 20%. Знизилась відповідно витрати на 1 грн. продукції на 17 коп. Показники збитковості у 2018 році також знизилась порівняно із попереднім періодом. Збитковість продаж зменшилась на 299,9%, збитковість витрат — 71,3%. Зменшились відповідно витрати на 1 грн. продукції на 3 коп.

За методом ланцюгових підстановок проведено факторний аналіз змін збитковості продажів у 2017 та 2018 років. Збільшення чистого доходу від реалізації продукції у 2017 році призвело до зниження збитковості продаж на 1586,5%, а зменшення витрат на реалізовану продукцію до зменшення цього показника на 97%, що в сукупності склало 1683,5%. Збільшення чистого доходу від реалізації продукції у 2018 році призвело до зниження збитковості продаж

на 206,3%, а зменшення витрат на реалізовану продукцію до зменшення цього показника на 101.8%, що в сукупності склало 308,1%.

Фінансовий леверидж дозволяє оптимізувати співвідношення між власними і залученими ресурсами і оцінити їх вплив на прибуток.

За даними проведених розрахунків зроблено наступні узагальнення: за 2017 рік на кожен процент зростання обсягу реалізації збиток від реалізації зменшиться на 230%, а у 2018 році знизиться на 24%. Рівень фінансового левериджу показує, що із зростанням загального збитку до оподаткування у 2017 році на 1% збиток збільшився на 93%, а у 2018 році при зменшенні збитку до оподаткування на 1% збиток зменшився на 19%.

Тому основними резервами зростання збитку від реалізації підприємства є збільшення обсягу реалізації продукції, зниження собівартості реалізованої продукції та поліпшення якості продукції.

АНОТАЦІЯ

Микитин Г.В. Облік, аналіз та аудит власного капіталу: методика та організація (на прикладі ТЗОВ «УКРПОЛЬ-2005»). – Рукопис.

Дипломна робота за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування. – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль, 2019.

Дипломна робота спрямована на вирішення питання обліково-аналітичного забезпечення управління складовими власного капіталу для покращання показників фінансового стану підприємств різних організаційно-правових форм.

Бухгалтерський облік та економічний аналіз призначені забезпечити формування та інтерпретацію інформації про формування та зміни власного капіталу підприємств. Досліджено сутність категорії “власний капітал”, визначено його складові як об’єкти бухгалтерського обліку з урахуванням зарубіжної і вітчизняної практики господарювання. Розкрито питання організації та відображення в обліку операцій з формування і змін власного капіталу на підприємствах різних організаційно-правових форм у частині методичної складової. Запропоновано рекомендації щодо удосконалення аналітичних процедур з оцінки та визначення ефективності використання власного капіталу підприємства.

Ключові слова: власний капітал, організаційно-правова форма підприємства, бухгалтерський облік формування і змін власного капіталу.

ANNOTATION

Mikytn G.V. Accounting, Analysis and Audit of Equity: Methods and Organization (on the example of the LLC "UKRPOL-2005". - Manuscript.

Thesis on specialty 071 - Accounting and taxation. - Ivan Puliuyi Ternopil National Technical University. - Ternopil, 2019.

The diploma thesis is aimed at solving the issue of accounting and analytical support for managing the components of equity capital to improve the financial performance of enterprises of different organizational and legal forms.

Accounting and economic analysis are intended to provide the formation and interpretation of information on the formation and changes of equity of enterprises. The essence of the category "equity" is investigated, its components are defined as objects of accounting taking into account foreign and domestic management practices. The questions of organization and reflection in accounting of operations on formation and changes of equity at the enterprises of different organizational and legal forms in the part of methodical component are considered. Recommendations for improvement of analytical procedures for estimation and determination of efficiency of use of equity of the enterprise are offered.

Keywords: equity, organizational and legal form of enterprise, accounting of formation and changes of equity.